

FAILI 1/2017

Tiedonhallinnan ja arkistoinnin erikoislehti

Sähköinen allekirjoitus LAY Teemapäivässä s. 14
Åbo Akademin arkistossa vuosisatojen aineisto s. 23
Digitointiteemassa kolme näkökulmaa s. 26
Tuomioistuimet ja tiedonsaanti s. 36

Toimitus

Päätoimittaja: Osmo Palonen,
Hyvät Neuvot - Besserwisser Oy
osmo.palonen@iki.fi

Julkaisutoimikunta

Pekka Henttonen, Tampereen Yliopisto,
Riitta Itälä

Susanna Kokkinen, pj, Aalto-yliopisto

Pekka Lähteenkorva, Urho Kekkosen Arkisto,

Juho Rännäli, Tulli

Johannes Valo Hyvinkään kaupunginarkisto

Toimitus pidättää itselleen oikeuden editoida julkaistavaksi tarjottua aineistoa. Kirjoitukset pyydetään toimittamaan ensisijaisesti txt-muodossa. Valokuvat JPEG- (paras laatu) PNG- tai TIFF-muodossa. vähintään 300 dpi/20x15cm.

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Vuosikerran hinta 2016 on 60,00, opiskelijat 10,00 euroa. Tilaushintoihin lisätään arvonnalisävero 10 %.

ISSN 1237-2196

Painosmäärä 500 kpl

Julkaisija

Liikearkistoyhdistys ry, PL 271, 00101 HELSINKI

www.liikearkistoyhdistys.fi

Puh. 044-5512029

Tilaukset

sihteeri@liikearkistoyhdistys.fi

Ilmoitukset

Ilmoitusmyynti, puhelin 040 546 6999

Ilmoitushinnat 2016

1/1 sivu takakansi 4-väri 1250

1/1 sivu 3. kansi 4-väri 1050

1/1 muut sivut 4-väri 850

½ muut sivut 4-väri 550

Toistoalennus: sama aineisto 4 ilmoituskertaa 20%,

2 ilmoituskertaa 10%.

Ilmoitusvalmistus 50 e/sivu.

Oman mainosmateriaalin postitus lehden mukana: kokosivun ilmoitushinta ja lisäksi sisäänpisto- ja postituskulut.

Hintoihin lisätään arvonnalisävero.

Hinnat sitoutumuksetta.

Ilmoitusaineiston tekniset tiedot

Painotuotteen koko 173 X 245 mm.

Tiedostomuodot valmiit aineistot painettava pdf, fontit konvertoituina, järjestelmä Windows.

Kuvat jpeg, tiff, eps, värijärjestelmä CMYK.

Kuvaresoluutio vähintään 300 dpi

Muista tiedostomuodoista ota yhteyttä.

Aineiston toimitusosoite:

osmo.palonen@iki.fi tai

Osmo Palonen, Lampaankuja 1 79600 Joroinen

Paino

Finepress Oy, Turku 2017

PÄÄKIRJOITUS

3 Etättyötä

Osmo Palonen

TAPAHTUMAT

4 Yritysarjot globaalissa perspektiivissä

Jarmo Luoma-aho

6 Sähköisen edut kannattaa ottaa

Johanna Dahl

AMMATTIKUVA

7 Arkistojen kuva populaarikulttuurissa

Ella Oksanen ja Janne Jokinen

ARKISTOPALVELUT

10 Mikkelin arkistopalvelut Xamkin tytäryhtiölle

Sari Järn

KOKEMUKSIA

12 Arkistoinnin sietämätön keveys

Sari Järn

KOULUTUS

14 Sähköinen allekirjoitus teemapäivän aihe

Olli Alm

KYSELYT

15 Liikkari kysyi asiakirja-hallinnosta

Juha Anttila

TUTKIMUS

16 Tarvo Kärbergillä Tartossa suomalainen vastaväittäjä

Anssi Jääskeläinen

ARKISTOT

18 Lisiä maamme arkistolaitoksen varhaishistoriaan

Eljas Orrman

21 Elkan juhlavuosi paketissa

Jarmo Luoma-aho

23 Suomen Talousseurasta Tom of Finlandiin

Janne Ridanpää

DIGITOINTITEEMA

26 Digitointia tekee moni

Toni Suutari

30 Käyttötarkoituksen mukainen digitointi

Markku Rajama

33 Tiedon (automatisoitu) tallennus on tekniikkalaji

Kim Rönnerberg

JÄRJESTÖT

35 Liikearkistoyhdistys uusi vähän

Osmo Palonen

PUHEENVUORO

36 Tuomioistuinten ratkaisuja tiedonsaannista

Tomi Vuottilainen

ARKISTOTEKNIikka

41 Rekistereistä ja niiden säilyttämisestä

Markus Merenmies

TULEVAT TAPAHTUMAT

43 Vielä ehtii konferensseihin

Juho Rännäli ja Osmo Palonen

KIRJAT

44 Ankaras mies, jossa oli vanhan ajan jaloutta

Pekka Henttonen

45 Virastosta virallisesti

Pekka Henttonen

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

46 Koulutukset jatkuvat

Mikko Hyvärinen

KOLUMNI

47 Järjestöarkistomies: Mistä tieto löytyy?

Roope Hollmén

Ilmoitukset: Elka, Disec s.48

Kansi: Åbo Akademin Kirjatotorni kätkee sisälleen arkiston, josta löytyy mm. Suomen Talousseuran historiaa. Kuva: Janne Ridanpää.

Etätöitä

Kirjoitan tätä pääkirjoitusta Funchalin kaupungissa Madeiralla, jonne pääsin syöpähoitojen välissä melkein kolmeksi kuukaudeksi. Nykyaikainen tekniikka tekee monia asioita mahdolliseksi, niin kuin tämän lehden toimittamisen tuhansien kilometrien päässä. Täällä voi myös katsella Suomen uutisia ja lukea verkkolehtiä, joten ei täällä kovin paljon kauempana Helsingistä olla kuin siellä kotona Joroi-sissakaan. Yksi näistä nykYTEKNIKAN eduista on se, että voin hakea kaikki nohuoneet tiedostot omilta, tyttären huushollin komeroon sijoitetuilta levyiltäni internetin kautta suojatusti. Tämä helpottaa, vaikka tietysti luulin kopioineeni kaiken tarpeellisen mukana olevan koneen kakkoslevylle.

Täällä en ole ehtinyt arkistoasioihin tutustumaan muuta kun huomamalla pakettiauton, jonka omistajafirman kerrotaan tuottavan arkisto ja digitointipalveluja. Kuva on tuossa ylhäällä. Ehkä saatte lukea täkäläisistä arkistoasioista seuraavassa Failissa.

Failille ei siis ole löydetty vielä uutta päätoimittajaa, mutta siinä toivossa sijoitimme hakuilmoituksen uudelleen tähän lehteen. Tämä on ihan sopiva homma myös sellaiselle, joka ymmärtää arkistoista ja tiedonhallinnasta, vaikkei niinkään journalismista – ja päinvastoin. Tämän lehden vahvimpia puolia on hyvä ja riippumaton julkaisija. Niin kauan kuin Liikearkistoyhdistys on tämän lehden julkaisijana se takaa sananvapauden ja lupauksen tuesta

Arkistoauton omistajasta lisätietoa <http://www.arquivodoc.pt/?lang=en>

sellaisinakin päivinä kun joku voisi yrittää painostaa. Pääministeri se lehden toimialan huomioon ottaen tuskin kuitenkaan on.

Tässäkin lehdessä havaitaan toki se, että Faili tarvitsee Liikkarin lisäksi muitakin yhteistyökumppaneita, jotta se voi tuottaa tietoa oman alueensa tapahtumista, kiinnostuksen kohteista ja ilmiöistä. Vaikka en ole mitenkään uskonut ajatukseen, että Failin jokaisessa numerossa pitäisi olla teema, niin nyt ystävämmme Tallessa ovat sopivasti Liikkarin sihteerin journalistisella kirjoituksella täydennettynä tuottaneet digitointiin liittyviä artikkeleita niin että niitä voisi vaikka kutsua teemaksi. Minusta esimerkiksi tuo tarkempi kuvaus OCR:n eli hahmontunnistuksen käytöstä digitoinnin tukena ja käytettävyyden parantajana on varmaan monelle meistä tarpeen.

Ymmärsin tämän lehden haastattelusta, että Mikkelissä aletaan ajaa alas arkistointiin liittyvää koulutusta jopa ylemmän tutkinnon nimeä myöten. Tätä muutosta ei minusta voi perustella sillä että laitoksen palvelutoiminta on siirretty tytäryhtiöön, eikä kehittämistyökään enää kuulu samaan yksikköön. Tämä on erittäin huono uutinen myös kehittämistoiminnan näkökulmasta.

Päätoimittajan korviin on saatettu tietoa, että valtio se vaan puhuu yhtä ja tekee toista. Julkisen sektorin siirtyminen avoimen lähdekoodin ratkaisuihin on ollut yksi johtavista ajatuksista, mitä viime vuosina on siellä julki tuotu. Sitten kuulen, että valtiolle ostetaan taas lukuisilla miljoonilla vakituiselta hovihankkijalta Microsoftin tuotteiden päälle räätäloitävää asiantuntijajärjestelmää. No, mihinpä muuhun voisi päätyä, kun nämä valtion tietotekniikkayhtiön potmot on liki kaikki palkattu näistä samoista vanhoja malleja kehittäneistä yhtiöistä. Eikö siellä koskaan opita mitään. Samanlaista Vapaa varmaan rakennetaan Sapastakin, jos huonosti käy.

Toivotaan tietysti että kaikki käy hyvin ja että valtiolle saadaan toimiva ratkaisu, jonka oikeudet ovat tilaajalla, joka voi tilata muutoksia kolmansilta osapuolilta, toiminnallisuus taataan oikeiden käyttäjien kanssa yhteistyötä tehden ja ratkaisu on moduulirakenteinen, jossa jokainen merkittävä osa voidaan vaihtaa.

Osmo Palonen

Sähköinen allekirjoitus

teemapäivän aihe

Olli Alm

Liikearkistoyhdistyksen
koulutustoimikunta

Liikearkistoyhdistyksen kevään koulutustarjonta muodostuu tällä kertaa kahdesta tapahtumasta. Ensimmäinen niistä on huhtikuussa järjestettävä sähköisen arkistoinnin päivä, jonka teemaksi on tällä kertaa valittu sähköinen allekirjoitus. Kesäkuun alussa taas on vuorossa kaksipäiväinen asiakirjahallinnon peruskurssi. Seuraavassa hieman tarkempaa tietoa näiden koulutustapahtumien puhujista ja sisällöistä.

Sähköisen allekirjoituksen teemapäivä 20.4.2017, klo 9 – 16, Sokos Hotelli Presidentti, Helsinki

Sähköiseen arkistointiin liittyviä teemapäiviä on muutamien viime vuosien aikana pyritty pitämään kaksi kertaa vuodessa, toinen keväällä ja toinen syksyllä. Kukin teemapäivä on haluttu rakentaa jonkun tietyn, spesifin, aiheen ympärille, jottei päivän sisällöstä tule 'sillisalaattia'. Perus- ja jatkokursseilla on täysin toisenlainen rakenne, koska niillä on haluttu antaa kokonaisvaltaisempi 'peruskoulutus' tässä ammatissa työskentelemiseen.

Kevään 2017 teemapäivän aihe sähköinen allekirjoitus on alun perin lähtöisin Suomen 'Mr. Records Managementin' Juha Anttilan kynästä. Juha on konsultointityötä

kentällä tehdessään huomannut, että sähköinen allekirjoitus on tällä hetkellä niin sanotusti kuuma aihe. Teemapäivän ohjelman suunnittelu on tätä artikkelia kirjoittaessa vielä vähän auki, mutta se on kuitenkin jo tiedossa, että aihetta tullaan käsittelemään monesta mielenkiintoisesta näkökulmasta. Esillä on niin lainsäädäntöpuoli kuin myös toimittaja- ja asiakasnäkökulma. Toimittajista paikalle saadaan ainakin Signom Oy:n Erkki Meri ja asiakasnäkökulmaa tulee ainakin Kelan Kanta-palveluista.

Teemapäiviin on viime vuosina yritetty saada mukaan myös kansainvälistä väriä. Tällä kertaa pyysimme puhujaa PDF Associationin Thomas Zellmannilta, ja hän suosittelee lämpimästi tähän sähköiseen allekirjoitukseen liittyen tohtori Bernd Wildiä. Wild työskentelee konsulttiyritys Intarsysin leivissä, ja hän on vahvasti mukana Electronic Signature Iniativen standardointi ja sertifiointityössä. Viime aikoina hän on kiertänyt puhumassa varsinkin EU:n eIDAS -asetuksesta.

Asiakirjahallinnon peruskurssi 1.-2.6.2017, klo 9 – 16, Sokos Hotelli Vaakuna, Helsinki

Perinteinen asiakirjahallinnon peruskurssi järjestetään tällä kertaa aivan kesäkuun alkupäivinä. Toivottavasti kovin moni ei tuolloin ole vielä kesälomien vietossa – tai ylioppilasjuhlien järjestelyissä. Kouluttajina on tälläkin kertaa raudanlujia joukko asiakirjahallinnon am-

mattilaisia. Ensimmäiseksi ääneen päästetään Sirja Salminen Neste Oililta, ja hän kertoo asiakirjahallinnon käsitteistä, organisoinnista ja periaatteista. Aivan perusasioista siis lähdetään liikkeelle ennen kuin kiihdytetään lounaan jälkeen lainsäädännön, standardien ja säilytyksen maailmaan. Näistä teemoista ensimmäisen päivän iltapäivällä kertoo joka alan asiantuntija Olli Alm Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkistosta.

Peruskurssin toisesta päivästä vastaa kokonaisuudessaan Juha Anttila. Juha keskittyy omassa osuudessaan sähköisen tiedonhallinnan aiheisiin, kuten tiedonohjaussuunnitelmiin ja -järjestelmiin sekä dokumenttienhallintaan ja siinä käytettäviin järjestelmiin.

Ilmoittaudu ajoissa!

Molempien koulutustapahtumien osalta ajantasaisin tieto löytyy yhdistyksemme Internet-sivuilta osoitteesta www.liikearkistoyhdistys.fi. Tapahtumiin kannattaa ilmoittautua ajoissa, sillä koulutukseen on 50 euron 'early bird' -alennus. Ennakkomainintana voitaneen jo kertoa, että syksyn teemapäivän aiheeksi olemme suunnittelemassa EU:n tietosuoja-asetusta. Asetuksen toimeenpanohan alkaa keväällä 2018, joten ensi syksynä tietosuojaikäytänteiden päivitys on varmasti ajankohtainen asia monissa organisaatioissa.

Aika ajoin saan tiedusteluja ihmisiltä, jotka haluavat tietää oman elämänsä alkutaipaleesta, biologisista vanhemmistaan ja adoptioprosessista joskus vuosikymmeniä sitten. Ensimmäiset tällaiset tiedustelut olivat ahdistavia kokemuksia, koska ne yllättivät minut täysin ja toisaalta täydellinen tietämättömyyteni yllätti tiedustelijan. Henkilölle, joka asiaa tiedustelee ventovieraalta oudosta paikasta asia saattaa olla hyvinkin tunteellinen ja yhteydenotto on usein edeltänyt pitkä, kenties vuosien mittainen pohdinta. Silloin odotukset tiedustelun ja tulosten suhteen ovat varsin korkealla. Oletetaan, että ensimmäinen yhteydenotto ikään kuin selvittäisi kerralla kipeitä, jopa koko elämän ajan mietityttäneitä asioita.

Nykyisin, kymmenien yhteydenottojen jälkeen, koen, että pystyn autamaan kysyjää niin oikean paikan löytämisessä kuin itse prosessin hahmottamisessa. Tähän tilanteeseen pääseminen on vaatinut perehtymistä adoptiolainsäädännön kehitykseen ja eri toimijoiden historiaan, jotta pystyy edes auttavasti ohjaamaan kyselijää oikealle polulle.

Valitettavasti minulla ei useinkaan ole tarjota muuta kuin verkko-osoitteita ja puhelinnumeroja ja menestyksen toivotuksia. Se, että kyselyitä edelleen tulee minulle johtuu ihmisten mielikuvista ja muistikuvien hämärtymisestä. Toisinaan jopa niin, että ihmisellä on adoptiopaaperit kädessään ja hän silti soittaa väärään paikkaan, koska hänen mielikuvansa ohjaavat häntä. Manerheimin Lastensuojeluliitto tulee monille mieleen ensimmäisenä, kun miettii lastensuojelua, adoptiota tai lastenkoteja. Tunnettu brändi saa

Mistä tieto löytyy?

Roope Holmén

"Yhteistä tiedusteluille on kyselijöiden vahva usko tietojärjestelmien kaikkivoipaisuuteen. Ikään kuin koko henkilöhistoriamme löytyisi mistä tahansa, esimerkiksi kansalaisjärjestöstä, josta ystävällinen ihminen sitten voisi napinpainalluksena avata eteensä koko elämänkaaren sukupuineen ja terveystietoineen.."

mainetta myös siitä mitä se ei ole tehnyt.

Yhteistä tiedusteluille on kyselijöiden vahva usko tietojärjestelmien kaikkivoipaisuuteen. Ikään kuin koko henkilöhistoriamme löytyisi mistä tahansa, esimerkiksi kansalaisjärjestöstä, josta ystävällinen ihminen sitten voisi napinpainalluksena avata eteensä koko elämänkaaren sukupuineen ja terveystietoineen. Monet aloittavatkin kyselynsä tykittämällä puhelun alkuun koko nimensä ja henkilötunnuksensa ennen kuin ehtii edes päivää sanoa.

Digiloikka onkin tapahtunut ihmisten mielissä jo kauan ennen kuin se ilmestyi valtiovarainministeriön papereiden kautta hallinnon mantraksi ja meidän muiden kirosanaksi. Epäusko ja hämmennys on usein korvin aistittava mykkä hiljaisuus, kun kerron ettei minun tietääkseni ole olemassa yhtenäistä hallinnon tietojärjestelmää, josta kukaan nämä tiedot saisi silmänräpäyksessä esille.

Alkusokin jälkeen onkin helpompaa tarjota ratkaisuja ongelmaa kartoittavan keskustelun kautta. Kun mahdollinen syntymäpaikka ja mahdolliset toimijat on kartoitettu, pystyy yleensä kyselijän ohjailemaan seuraavaan ja toivottavasti

jo oikeaan paikkaan. Samalla ehkä on tullut avuttua hieman arkistojen luonnetta ja käyttöä ja varmaankin ainakin osittain odotusarvot ovat tulleet realistisemmalle tasolle. Vaikka keskivertokansalainen tuskin on voinut välttyä kuulemasta viranomaisten tietojärjestelmien yhteensopimattomuudesta ja kaikista niihin liittyvistä ongelmista, mielikuvat suomalaisesta yhteiskunnasta IT-huipputeknologian maana ovat kuitenkin vahvempia kuin karu totuus.

On jokseenkin hämmentävää, että yleinen mielikuva arkistoista pölyisten paperipinojen tyyssijana ja arkistonhoitajasta hämähäkin verkkoja päältäään pudistelevana nörttinä voivat yhtä aikaa sekoittaa huippu IT-osaajaan, jolla on tietoa kaikesta tai ainakin juuri siitä mitä kysyjällä on mielessä.

Jokaisen yhteydenoton jälkeen jään hetkeksi pohtimaan löytääköhän etsijä sen tiedon, jota hän ehkä on vuosikymmeniä kaivannut. Olenkohan osannut neuvoa oikeaan suuntaan ja en kait ole ainakaan laittanut kapuloita etsijän rattaisiin. Kerran sain soiton mieheltä, joka kiitti neuvoista ja totesi, että hän löysi niiden avulla etsimänsä tiedon. Se kiitos lämmitti mieltä pitkään.

. AYJ1

Posti Green

Sähköisen allekirjoituksen teemapäivä 20.4.2017 klo 8.30–16

Sokos Hotel Presidentti, Helsinki

- Sähköinen allekirjoitus, mitä se on ja mitä se ei ole?
- Electronic signature, EU eIDAS regulation, Dr. Bernd Wild, Intarsys consulting GmbH
- Dr. Bernd Wild, Experiences on electronic signature
- Sähköisen allekirjoituksen juridinen näkökulma. Erkko Meri, Signom Oy

- Sähköinen allekirjoitus sovellettuna SOTE-tietoihin, Kanta-palveluiden kokemukset. Konstantin Hyppönen, Kela
- Case sähköisestä allekirjoituksesta
- Sähköisen allekirjoituksen näkökulmia
- Paneeli sähköisen allekirjoituksen mahdollisuuksista ja haasteista

Hinta: Jäsenille 450 eur, muille 550 eur + alv

Asiakirjahallinnon peruskurssi 1.–2.6.2017

Sokos Hotel Pasila, Helsinki

- Asiakirjahallinnon käsitteet, organisointi ja periaatteet
- Asiakirjahallinnon lainsäädäntö, standardit, säilytyt ja digitointi
- Tiedonohjaussuunnitelma

- Dokumenttien hallinta ja siinä käytettävät järjestelmät

**Molempien koulutusten lisätietoja ja tarkempi ohjelma ja ilmoittautuminen:
www.liikearkistoyhdistys.fi**

DISEC

Asiantuntevaa,
ammattitaitoista
ja ihmisläheistä palvelua
vuodesta 2004

DISEC JA DARCMEDIA YHDISTYVÄT

Olemme maan johtava sähköisten arkistopalveluiden tuottaja ja kehittäjä

- > Luotettavia arkistointi- ja tallennuspalveluita
- > Web-pohjaisia arkistopalveluita
- > Aineistojen digitointia
- > Koulutusta ja konsultointia

**Tarjoamme viranomaisvaatimukset
täyttäviä tietojärjestelmäpalveluita sekä
tiedonhallintaa SaaS-palveluna**

www.disec.fi

LUOTETTAVIA ARKISTOPALVELUITA YRITYKSILLE

- konsultointi
- seulpta
- analoginen säilytys
- digitaalinen säilytys
- digitointi
- tietopalvelu

elka

SUOMEN
ELINKEINOELÄMÄN
KESKUSARKISTO

e-posti@elka.fi • puh. 015 321 340 • www.elka.fi